

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 469/2015-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Petrom Kubinom, Advokátska kancelária, Štefánikova 15, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 80/2014 zo 17. júna 2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 80/2014 zo 17. júna 2015 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 80/2014 zo 17. júna 2015 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 563,80 € (slovom päťstošesťdesiattri eur a osemdesiat centov), ktorú im je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. Petra Kubinu, Advokátska kancelária, Štefánikova 15, Bratislava, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšku sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 469/2015-18 zo 4. novembra 2015 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr 80/2014 zo 17. júna 2015 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“). Dňa 16. decembra 2015 ústavný súd tiež na základe návrhu sťažovateľov rozhodol,

že vykonateľnosť rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžr 80/2014 zo 17. júna 2015 odkladá do právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že «28. septembra 2012 vydal Obvodný pozemkový úrad v Bratislave rozhodnutie (č. k. 1108/92, zn. 5051/12/456/07/MBE), ktorým priznal sťažovateľom ako oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 písm. k) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „reštitučný zákon“) vlastnícke právo k... pozemkom... v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] aktuálne zapísaným v [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] vedenom Okresným úradom Bratislava, katastrálnym odborom...

... právny predchodca sťažovateľov (pôvodný vlastník pozemkov) tieto predal štátu na základe kúpnej zmluvy zo 4. augusta 1977 (ďalej len „kúpna zmluva“) uzavretej v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok, a v dôsledku toho na základe § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona bolo sťažovateľom v rozhodnutí správneho orgánu po splnení ďalších podmienok podľa reštitučného zákona priznané vlastnícke právo k pozemkom. Pre vznik nároku na navrátenie vlastníckeho práva k pozemkom podľa § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona sa vyžadovala kumulatívna existencia tiesne a nápadne nevýhodných podmienok pri uzavieraní kúpnej zmluvy. V súdnom konaní o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu (vrátané následného odvolacieho konania) nebolo sporné, že: Obvodný pozemkový úrad v Bratislave zistil skutkový stav veci dostatočne; a kúpna zmluva bola uzavretá v tiesni, a tieto závery manželia [REDAKOVANÉ] ani Mesto v súdnom konaní nenamietali ani nijako inak nespochybnili.

Jediný záver uvedený v rozhodnutí správneho orgánu, ktorý manželia [REDAKOVANÉ] a Mesto namietali a ktorým sa zaoberali súdy oboch inštancií pri prieskume rozhodnutia správneho orgánu, bol záver o existencii nápadne nevýhodných podmienok pri uzavieraní kúpnej zmluvy.».

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 5 Sp/2-3/2013 z 28. apríla 2014 na návrh [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava citované rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Bratislave (ďalej len „správny orgán“) v bode 2 zrušil a vec vrátil už jeho právnomu nástupcovi Okresnému úradu Bratislava na nové konanie. Proti rozsudku

krajského súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom 17. júna 2015 rozhodol najvyšší súd napadnutým rozhodnutím tak, že uvedený rozsudok krajského súdu potvrdil, pričom obidva súdy *„vyhodnotili existenciu nápadne nevýhodných podmienok tak, že ich existenciu nezistili. Odôvodnili to tým, že cena podľa kúpnej zmluvy bola stanovená v súlade s vtedy platným a účinným cenovým predpisom - vyhláškou č. 47/1969 Zb., že vtedajšie právne predpisy neumožňovali dojednať vyššiu cenu, a že z tohto dôvodu nemožno hovoriť o nápadne nevýhodných podmienkach pri uzavieraní kúpnej zmluvy. Súdy tak otázku nápadne nevýhodných podmienok kúpnej zmluvy zúžili výlučne na výšku ceny...*

Rovnaké dôvody, pre ktoré v tejto sťažnosti napádame napadnuté rozhodnutie, sa v plnej miere týkajú aj prvostupňového rozsudku.“

4. Sťažovatelia v sťažnosti ďalej podrobne opisujú závery správneho orgánu, ktorý *„pri posudzovaní otázky existencie nápadne nevýhodných podmienok kúpnej zmluvy postupoval v súlade s názorom ústavného súdu vysloveným vo veci I. ÚS 154/08, z ktorého jednoznačne vyplýva, že výška kúpnej ceny nemôže byť jediným kritériom pre určenie, či kúpna zmluva bola alebo nebola uzavretá za nápadne nevýhodných podmienok...“*, a poukazujú na to, že ani najvyšší súd a ani krajský súd sa jeho *„skutkovými zisteniami vôbec nijako nezaoberali, nijako sa s nimi v odôvodnení svojich rozhodnutí nevysporiadali a neuviedli, prečo ich nepovažujú za relevantné. V týchto dôkazoch (najmä pokiaľ ide o svedecké výpovede) sa pritom nevyskytovali žiadne zásadnejšie rozpory ohľadom podmienok, za akých došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy.“*

5. Sťažovatelia v sťažnosti tiež zdôrazňujú, že najvyšší súd *„v napadnutom rozhodnutí navyše rozhodol úplne opačne, ako rozhodol predtým v rovnakej (nie podobnej, ale rovnakej) veci. Dňa 24. augusta 2011 rozhodol... vo veci 6 Sžo/193/2010. Táto vec bola skutkovo aj právne identická s vecou sťažovateľov.“*

6. Najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 4) aj tým, že *„nevyrovnal sa jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné*

a právne významné, najmä so skutkovými zisteniami Obvodného pozemkového úradu v Bratislave obsiahnutými v administratívnom spise a v rozhodnutí správneho orgánu, ktoré nasvedčujú existencii nápadne nevýhodných podmienok iných ako výška kúpnej ceny podľa kúpnej zmluvy..., a neuviedol, prečo tieto skutkové zistenia nepovažoval za relevantné (porovnaj I. ÚS 154/08) v dôsledku čoho je napadnuté rozhodnutie (a v rovnakom rozsahu aj prvostupňový rozsudok) arbitrárne...

... nedáva na rovnakú právne relevantnú otázku (existencie nápadne nevýhodných podmienok kúpnej zmluvy) pri opakovaní v rovnakých podmienkach rovnakú odpoveď, a teda právnu a skutkovú situáciu sťažovateľov bez objektívneho a rozumného odôvodnenia odklonu posúdil odlišným (opačným) spôsobom ako rovnakú právnu a skutkovú situáciu inej reštituentky vo veci 6Sžo/193/2010, čím uplatnil voči sťažovateľom diskriminačný postup...

... Rozhodnutie správneho orgánu bolo rozhodnutím o naturálnej reštitúcii v prospech sťažovateľov, ktorým sa (ako právnym nástupcom pôvodného vlastníka pozemkov) malo navrátiť vlastníckeho právo k pozemkom. K navráteniu vlastníckeho práva k pozemkom sťažovateľom by došlo okamihom právoplatnosti rozhodnutia správneho orgánu, t.j. bezprostredne a bez potreby splniť akúkoľvek ďalšiu podmienku...

Súdy však svojím konaním... (ktoré považujeme za rozporné s čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru) spôsobili, že sťažovatelia dodnes vlastníctvo k pozemkom nemajú, čím bolo sťažovateľom upreté ich základné právo vlastníť a užívať majetok. Súdy totiž svojimi rozhodnutiami nezmarili hypotetické, možné ale neisté nadobudnutie vlastníctva k nejakému abstraktnému majetku, ale úplne isté a konkrétne nadobudnutie vlastníctva konkrétnymi osobami ku konkrétnemu majetku, ktorému už nestáli v ceste žiadne ďalšie podmienky, ktorých nesplnenie by mohlo nadobudnutie vlastníctva znemožniť. Preto sme toho názoru, že ak následkom porušenia práva na spravodlivé súdne konanie je zmarenie možnosti konkrétnych osôb nadobudnúť konkrétny majetok, na ktorého nadobudnutie majú zo zákona nárok a splnili k tomu všetky podmienky (čo bolo potvrdené v rozhodnutí správneho orgánu), tak ide zároveň o porušenie základného práva týchto osôb vlastníť a užívať ich majetok...“.

7. Na základe uvedených skutočností sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„... Základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva sťažovateľov vlastníť a užívať majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr/80/2014 zo dňa 17. júna 2015 porušené boli.

... Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr/80/2014 zo dňa 17. júna 2015 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

... Sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom... ktoré je Najvyšší súd... povinný uhradiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

8. Ústavný súd po prijatí sťažnosti vyzval najvyšší súd na vyjadrenie k sťažnosti a zároveň si vyžiadal aj súvisiaci spis krajského súdu sp. zn. 5 Sp/2/3/2013. Predsedníčka najvyššieho súdu vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. KP/3/2015 z 3. decembra 2015 uviedla:

„Sťažovatelia v sťažnosti... namietali porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie a práva vlastníť majetok, ku ktorým malo dôjsť vydaním rozsudku Najvyššieho súdu... sp. zn. 10Sžr/80/2014 zo dňa 17. júna 2015; Najvyšší súd... týmto rozhodnutím... potvrdil rozsudok Krajského súdu v Bratislave, č. k. 5Sp/2,3/2013-133 zo dňa 28. apríla 2014.

Krajský súd v Bratislave napadnutým rozsudkom... zrušil rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Bratislave č. 1108/92, zn. 5051/12/456/07/MBE zo dňa 28.09.2012, ktorým rozhodol v reštitučnej veci sťažovateľov ako navrhovateľov tak, že sú oprávnenými osobami podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku... a splňajú podmienky uvedené v ust. § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona, nakoľko vlastníctvo k uplatneným pozemkom prešlo na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

Podstatou sťažností je námietka, že najvyšší súd... porušil základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že sa odklonil od skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Sžo/193/2010 v právne a skutkovo identickej veci, a to bez toho, aby v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol argumenty, pre ktoré bola v danej veci právu sťažovateľov poskytnutá odlišná ochrana.

Najvyšší súd... sa v predmetnej veci stotožnil s právnym názorom krajského súdu, ktorý pri skúmaní tiesne za nápadne nevýhodných podmienok nemal v danom prípade za preukázanú nevýhodnosť takej intenzity, že by ju bolo možné kvalifikovať ako nápadnú. Rozhodnutie správneho orgánu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že v novom konaní bude povinnosťou správneho orgánu posúdiť, či v predmetnom prípade došlo k splneniu oboch zákonom stanovených podmienok, a to tieseň za nápadne nevýhodných podmienok a opätovne objektívne posúdiť námietky súčasných vlastníkov nehnuteľností.

Z uvedeného je teda zrejmé, že nejde o konečné rozhodnutie vo veci samej, ale úlohou správneho orgánu v ďalšom konaní bude opätovné posúdenie, či v danej veci došlo k naplneniu zákonných podmienok vymedzených v ustanovení § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 229/1991 Zb. v platnom znení, pričom bude viazaný právnym názorom krajského aj najvyššieho súdu vysloveným v tejto súvislosti v citovaných rozhodnutiach, ktorý reflektuje prevažujúcu judikatúru v tejto otázke.

Vychádzajúc z uvedeného považuje Najvyšší súd... sťažnosť sťažovateľov za nedôvodnú a navrhuje, aby Ústavný súd... túto sťažnosť odmietol.“

9. Právny zástupca sťažovateľov k stanovisku najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 v podaní z 21. decembra 2015 uviedol:

«... Odporca vo svojom písomnom stanovisku neuvádza žiadne argumenty ani dôvody, ktoré by akokoľvek spochybňovali tvrdenia a argumenty sťažovateľov uvedené v sťažnosti.

... Jediný „kvázi – argument“ je uvedený na strane 2 písomného stanoviska odporcu a znie: „Z uvedeného je teda zrejmé, že [v prípade Napadnutého rozhodnutia] nejde o konečné rozhodnutie vo veci samej, ale úlohou správneho orgánu v ďalšom konaní bude

opätovné posúdenie, či v danej veci došlo k naplneniu zákonných podmienok vymedzených v ustanovení § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 229/1991 Zb. v platnom znení, pričom bude viazaný právnym názorom krajského aj najvyššieho súdu vysloveným v tejto súvislosti v citovaných rozhodnutiach, ktorý reflektuje prevažujúcu judikatúru v tejto otázke“
K tomuto argumentu uvádzame nasledovné:

Po prvé, vo vzťahu k predmetu konania (ktorým je posúdenie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu) je Napadnuté rozhodnutie rozhodnutím vo veci samej.

Po druhé, právo na spravodlivé súdne konanie podľa § 46 ods. 1 Ústavy... patrí účastníkovi konania v každom konaní pred súdom. Aj v takom, ktoré má iba kasačný charakter (akým je aj konanie v správnom súdnictve, ktoré predchádzalo vydaniu Napadnutého rozhodnutia). Skutočnosť, že po právoplatnom skončení tohto konania má na základe Napadnutého rozhodnutia ešte nasledovať konanie pred správnym orgánom, je pre konanie o sťažnosti irelevantná. Sťažovatelia totiž namietajú, že Napadnuté rozhodnutie v znení, v akom bolo vydané, je dôsledkom porušenia ich základného práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodov podrobne uvedených v sťažnosti. Ak by k tomuto porušeniu základného práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie zo strany odporcu nedošlo Napadnuté rozhodnutie by znelo inak a rovnako by ním nedošlo ani k porušeniu základného práva sťažovateľov vlastniť majetok.

... Po tretie, nie je dôvod, aby správny orgán vo veci reštitučného nároku sťažovateľov znovu konal. Správny orgán už vo veci rozhodol, pričom posúdil všetky relevantné okolnosti a dôkazy a rozhodol v súlade s judikatúrou všeobecných súdov a Ústavného súdu aktuálnou v danom čase. Uvedené bližšie uvádzame v sťažnosti a Ústavný súd sa o tom napokon môže uistiť aj sám z príslušného rozhodnutia správneho orgánu a spisového materiálu.

... Po štvrté, judikatúra Najvyššieho súdu SR vo veciach podobných s vecou sťažovateľov bola do istého času obdobná ako Napadnuté rozhodnutie. Po tom ale bol vydaný nález Ústavného súdu vo veci I. ÚS 154/08 a judikatúra Najvyššieho súdu SR sa tomuto nálezu následne prispôsobila (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR vo veci 6Sžo/193/2010 identickej skutkovo aj právne s prípadom sťažovateľov). Je teda zavádzajúce tvrdenie odporcu o tom, že Napadnuté rozhodnutie reflektuje „prevažujúcu“ judikatúru v tejto otázke. Napadnuté rozhodnutie reflektuje kvalitatívne a časovo prekonanú judikatúru

(a zároveň ignoruje aktuálnu judikatúru v skutkovo aj právne rovnakej veci), čo je jedným a hlavným z dôvodov, prečo jeho vydaním bolo porušené právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie...

... Z týchto dôvodov považujeme tvrdenia odporcu uvedené v jeho písomnom stanovisku za irelevantné pre účely rozhodnutia o sťažnosti...

... Vzhľadom na vyššie uvedené v plnom rozsahu trváme na sťažnosti tak, ako táto bola podaná a následne prijatá Ústavným súdom na ďalšie konanie.»

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

12. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu v reštitučnej veci, ktorým bolo preskúmané rozhodnutie

správneho orgánu, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... a v primeranej lehote prejednaná... súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.“.

13. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že jeho úlohou nie je zastupovať všeobecné súdy, ktoré sú primárne zodpovedné nielen za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či tieto rozhodnutia, resp. v nich vyslovené závery sú alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotným rozhodovaním mohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, alebo ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 13/00, *mutatis mutandis* I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

14. Ústavný súd v postoji k odôvodneniu súdneho rozhodnutia ako integrálneho prvku základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevytvoril vlastnú originálnu koncepciu, ale prevzal koncepciu z case-law Európskeho súdu pre ľudské práva. Potvrďuje to výslovný odkaz na rozsudok Garcia Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999, bod 26 v rozhodnutí ústavného súdu vo veci I. ÚS 230/04, aj skôr vyslovené názory v case-law Európskeho súdu pre ľudské práva v rade konaní (napr. H. v. Belgium. séria A, 1987, č. 127-B, s. 35, bod 53; Van de Hurk v. the Netherlands. séria A, č. 288, 1994, s. 20, bod 61, atď.). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu (Ruiz Torija v. Spain. séria A, 1994, č. 303-A, s. 12, bod 29). Podstatnou požiadavkou na

súdne rozhodnutie súladné s čl. 6 ods. 1 dohovoru je, aby súd riadne odôvodnil argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci (Case of Hiro Balani, séria A, 1994, č. 303-B; zhodne Georgiadis v. Greece, rozsudok z 29. 5. 1997. Rep. 1997-III, fasc. 38). „Účelom odôvodneného rozhodnutia je dať stranám najavo, že boli vypočuté.“ (Case of Suominen v. Finland, bod 37) „Jednou z požiadaviek čl. 6 dohovoru na vnútroštátne súdy je, aby sa zaoberali najdôležitejšími argumentmi vznesenými účastníkmi konania a aby uviedli dôvody na prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov. Hoci rozsah, v ktorom sú súdy povinné uviesť dôvody, sa môže meniť v závislosti od okolností prípadu, opomenutie zaoberať sa podstatnými argumentmi alebo zjavne svojvoľné (arbitrárne) zaoberanie sa takými argumentmi je nezlučiteľné s ideou spravodlivého procesu.“ (Vetrenko v. Moldova, rozsudok z 18. 5. 2010 k sťažnosti č. 36552/02).

15. Európsky súd pre ľudské práva a zhodne aj ústavný súd kladie nároky na kvalitu odôvodnenia, ale v rozsahu skutkových okolností a právnych argumentov, ktoré sú podstatné pre meritum sporu. Rozsah odôvodnenia predurčuje povaha veci. V jednoduchom spore stačí jednoduché odôvodnenie. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že argumenty týkajúce sa práv a slobôd vyplývajúcich z dohovoru sú veľmi významné argumenty, ktoré vnútroštátne súdy nesmú opomenúť a musia sa s nimi vyrovnáť (Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg, rozsudok z 28. 6. 2007 k sťažnosti č. 76240/01).

16. Ústavný súd tiež viackrát uviedol, že povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých rozhodnutie založil. „Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).“ (IV. ÚS 57/2014) Ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach bližšie konkretizoval, že „Vyrovnáť sa“ s argumentom účastníka konania teda znamená uviesť dôvody na prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov. Ak súd argument odmietne, musí ho v odôvodnení rozhodnutia buď vyvrátiť, alebo spochybníť, prípadne vysvetliť, z akého dôvodu uvedený argument nie je právne relevantný v okolnostiach prípadu. Nestačí, ak súd na argument účastníka konania zareaguje, ale vyrovná sa s ním nedostatočne, „stručným konštatovaním“. Inak povedané, nestačí formálne zaoberanie sa námietkou účastníka konania. Súd sa s argumentom musí

vyrovnať dostatočne. Ak argument odmietne, musí dostatočným spôsobom uviesť, z akého dôvodu (prečo) argument pokladá za nesprávny. Argumenty súdu uvedené pre odmietnutie argumentov účastníka konania musia byť jasné, zrozumiteľné, dostatočne konkrétne, aby naozaj vyvracali alebo spochybňovali argumenty účastníka konania.

17. Za arbitrárne zaobranie sa argumentmi možno označiť všeobecné konštatovanie súdu, že argumenty účastníka sú nesprávne alebo irelevantné, ak súd vôbec nevysvetlí alebo iba nedostatočne vysvetlí, prečo ich považuje za nesprávne alebo irelevantné. Čím dôkladnejšia a podrobnejšia je argumentácia účastníka konania, tým dôkladnejšia musí byť aj argumentácia súdu, ktorou predložené argumenty spochybňuje alebo vyvracia.

18. Vychádzajúc z kľúčových námietok sťažovateľov uvedených v bodoch 3 až 6 tohto nálezu a vyjadrenia najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažnosť sťažovateľov namietajúcich porušenie ich základných práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu (pozri bod 1) je čiastočne opodstatnená a dôvodná, pretože jeho skutkové a tiež právne závery sú z pohľadu ústavného prieskumu spochybniteľné, rozporuplné, ale tiež nepresvedčivé a prima facie, preto nemôžu v právnom štáte z ústavnoprávneho pohľadu obstať.

19. Ako ústavný súd zistil zo sťažnosti a spisu krajského súdu, najvyšší súd vôbec nereagoval na podstatné argumenty sťažovateľov uvedené aj v odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu k tomu, že správny orgán, „*postupoval v súlade s názorom ústavného súdu vysloveným vo veci I. ÚS 154/08, z ktorého jednoznačne vyplýva, že výška kúpnej ceny nemôže byť jediným kritériom pre určenie, či kúpna zmluva bola alebo nebola uzavretá za nápadne nevýhodných podmienok...*“, a tiež k tomu, že sa najvyšší súd zjavne odklonil od svojej judikatúry, keď nie v podobnej, ale úplne rovnakej veci inej rešituentky (rozsudok sp. zn. 6 Sžo 193/2010 z 24. augusta 2011) rozhodol opačne, svoj odklon od svojej predchádzajúcej judikatúry nijako nevysvetlil, čím je jeho rozhodnutie voči sťažovateľom nielen diskriminačné, ale aj arbitrárne [odkazuje síce na svoju judikatúru napr. sp. zn. 10 Sžr/16/2011 (rozsudok z 29. júna 2011) a sp. zn. 1 Sžo 191/2008 (rozsudok z 21. apríla

2009), ale túto judikatúru vo vzťahu k uvádzanej judikatúre najvyššieho súdu a ani k nálezu ústavného súdu bližšie neanalyzuje a nevysvetľuje, pozn.]

20. Ústavný súd zistil, že v danej veci správny orgán rozhodol, že sťažovatelia sú oprávnenými osobami podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“) a splňajú podmienky uvedené v § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona na vydanie časti pozemkov v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o výmere 658 m² a 269 m², ku ktorým bolo zriadené vecné bremeno (in rem), pretože k prevodu ich vlastníctva došlo na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. V inej časti vlastníctva k pozemku v uvedenom katastrálnom území o výmere 130 m² rozhodol správny orgán tak, že im nepriznal vlastnícke právo k tomuto pozemku, pričom uviedol, že nie je dotknuté právo sťažovateľov na náhradu v zmysle príslušných ustanovení reštitučného zákona. Správny orgán súčasne uložil sťažovateľom vrátiť štátu sumu 526,28 €.

21. Krajský súd rozsudkom č. k. 5 Sp/2,3/2013-133 z 28. apríla 2014 v znení opravného uznesenia č. k. 5 Sp/2,3/2013-137 a č. k. 5 Sp/2,3/2013-138 z toho istého dňa (v spise č. 1. 132 až č. 1. 138) rozhodnutie správneho orgánu z 28. septembra 2012 po podaní návrhu navrhovateľmi na súdne preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu (pozri bod 3) v októbri 2012 (v súdnom spise je očíslované a evidované rozhodnutie správneho orgánu pod č. 1. 50 až č. 1. 62) zrušil a svoje rozhodnutie odôvodnil takto: „V súlade s ustálenou judikatúrou (neuviedol bližšie, akú judikatúru napr. najvyššieho súdu mal na mysli, pozn.), ak kúpna cena bola stanovená v súlade s cenovým predpisom platným v čase uzavretia kúpnej zmluvy (vyhl. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení), nemožno konštatovať, že predajom boli predávajúci znevýhodnení a že došlo k predaju za nápadne nevýhodných podmienok. Kúpne zmluvy, ktoré boli doložené správnemu orgánu jednoznačne preukazujú, že kúpna zmluva zo dňa 04.08.1977, uzavretá medzi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako predávajúcimi a [REDAKOVANÉ] ako kupujúcim, ktorej predmetom bol pozemok [REDAKOVANÉ], bola uzatvorená za takých istých podmienok ako iné zmluvy, t. j. s kúpnu cenu 15 Kčs/m² a že mali rovnaké

podmienky ako ostatní predávajúci. Podľa § 6 ods. 1 písm. k) zákona č. 229/91 Zb. oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku kúpnej zmluvy, uzavretej v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok. Tiesň a nápadne nevýhodné podmienky podľa citovaného ustanovenia je potrebné posudzovať oddelene aj keď vecne môžu spolu úzko súvisieť ako dva predpoklady a bez súčasného naplnenia ktorých v čase uzavretia právneho úkonu nemožno úspešne uplatňovať reštitučný nárok. Tiesňou sa rozumie objektívny alebo sociálny, niekedy psychický stav (rozrušenie, obavy o blízku osobu), nie však psychické donútenie, ktoré je právne relevantné z hľadiska ustanovenia § 37 Občianskeho zákonníka, ktorý takým spôsobom a s .takou vážnosťou dolieha na osobu uzatvárajúcu zmluvu, že ju obmedzuje v slobode rozhodovania do takej miery, že urobí právny úkon, ktorý by inak neurobila. V čase uzavretia právneho úkonu oprávnenou osobou musia tiež objektívne existovať nápadne nevýhodné podmienky. Tieto môžu spočívať v porušovaní ekvivalentnosti dohodnutého plnenia v značne nevýhodných podmienkach. Pri skúmaní naplnenia znakov nápadne nevýhodných podmienok konajúci súd nezistil v danom prípade nevýhodnosť takej intenzity, že by ju bolo možné kvalifikovať ako nápadnú. Pokiaľ išlo o cenovú ponuku, štát nemal možnosť dohody o kúpnej cene, ale bol povinný riadiť sa vtedy platným cenovým predpisom, a teda navrhnúť cenu, ktorá bola s ním v súlade. Kúpna cena za pozemok bola stanovená v čiastke 15,- Kčs/m² a podľa § 14 ods. 1 vyhlášky č. 47/1967 Zb. Rovnaká cena za m² bola určená aj v predtým uzatvorenej kúpnej zmluve z roku 1972 v prípade [REDAKOVANÉ] ako aj viacerých zmluvách, doložených dňa 24.01.2012 Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy. Na základe takto zisteného skutkového a právneho stavu konajúci súd bol toho názoru, že v danom prípade neboli kumulatívne splnené obe zákonné podmienky podľa ust. § 6 ods. 1 písm. k) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, a to uzavretie kúpnej zmluvy v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok, s tým, že podľa názoru súdu nebola splnená podmienka nápadne nevýhodných podmienok.“

22. Následne po podaní odvolania 7. mája 2014 sťažovateľmi proti predmetnému rozsudku krajského súdu (č. 1. 139 až č. 1. 140) krajský súd vyzval 10. mája 2014 navrhovateľov, aby sa k odvolaniu vyjadrili (č. 1. 141). Výzvu im doručil 15. mája 2014.

Sťažovatelia svoje odvolanie doplnili podaním doručeným krajskému súdu 12. mája 2014, ktoré obsahovalo osem príloh (č. 1. 142 až č. 1. 189). (Zo spisu nevyplýva, že by toto obsiahle podanie s prílohami bolo krajským súdom doručené na vyjadrenie aj navrhovateľom, pozn.)

23. K odvolaniu sťažovateľov zo 7. mája 2014 predložili krajskému súdu vyjadrenie navrhovateľa 21. mája 2014 (č. 1. 190 až č. 1. 194). Slovenský pozemkový fond Bratislava (ďalej len „pozemkový fond“) vo svojom vyjadrení k odvolaniu z 22. mája 2015 doručenom krajskému súdu 3. júna 2014 (č. 1. 195 až č. 1. 196) uviedol, že správny orgán porušil reštitučný zákon [(§ 11 ods. 1 písm. a)], keď rozhodol o vydaní pozemkov, ktoré sú v súčasnosti vo vlastníctve iných fyzických osôb, a preto považuje rozsudok krajského súdu za správny a žiada, aby ho odvolací súd potvrdil. Svoje vyjadrenie k odvolaniu pozemkový fond doplnil podaním z 9. júna 2014 doručeným krajskému súdu 11. mája 2015 (č. 1. 200), v ktorom sa stotožnil s právnym názorom navrhovateľov. Dňa 4. júna 2014 doručilo vyjadrenie k odvolaniu hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava (č. 1. 197 až č. 1. 199). Krajský súd spis doručil najvyššiemu súdu 2. júla 2014. Dňa 8. apríla 2015 sťažovatelia doručili najvyššiemu súdu obsiahle podanie označené ako „doplnenie odvolania“, ktoré obsahovalo osem príloh (pozri bod 26 a č. 1. 142 až č. 1. 189).

24. Najvyšší súd 28. mája 2015 oznámil na úradnej tabuli a internetovej stránke najvyššieho súdu, že vyhlási rozsudok v uvedenej právnej veci 17. júna 2015 o 9.40 h. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom zo 17. júna 2015 následne potvrdil napadnuté rozhodnutie krajského súdu a vec vrátil správnomu orgánu na ďalšie konanie. V relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia po opísaní záverov krajského súdu a konania pred správnym orgánom, odvolacích námietok sťažovateľov, navrhovateľov a iných osôb uviedol, že sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, a pre doplnenie dôvodov poukázal na svoju ustálenú súdnu prax, z ktorej v tomto rozhodnutí vychádzal (rozhodnutie sp. zn. 10 Sžr 16/2011 a sp. zn. 1 Sžo 191/2008). V ďalšej časti odôvodnenia na s. 7 až s. 10 okrem iného uviedol:

«... Sporným medzi účastníkmi konania bolo posúdenie právnej otázky, či v intenciách reštitučného titulu podľa § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona boli

kumulatívne splnené obidve podmienky, teda či kúpna zmluva bola uzavretá v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok...

... Hoci ide o zaužívané pojmy občianskeho práva (§ 49 Občianskeho zákonníka), ktoré treba aj v prípade reštitučných zákonov vykladať zásadne v zhode, teda podľa ustanovených interpretačných pravidiel, v prípade reštitučných nárokov je potrebné v každej posudzovanej veci zohľadniť aj účel reštitučných zákonov...

Tieseň musí mať základ v objektívne existujúcom a pôsobiacom stave, ktorý musí byť pohnútkou pre dotknutú osobu v tom zmysle, že konala vo svoj neprospech. Hrozba vyvlastnením nemôže byť posúdená ako tieseň, pretože v čase uzavretia kúpnej zmluvy išlo o legálny postup v zmysle platných právnych predpisov. V tejto súvislosti odvolací súd ešte k námietke zúčastnených osôb v 1) a 3) rade týkajúcej sa situácie, že štát prostredníctvom spoločností sa pri návrhu dohody o kúpe sporných nehnuteľnosti vyhrážal reštituentom vyvlastnením vo verejnom záujme, pričom verejný záujem (účel predaja) nebol nikdy po predaji naplnený, dodáva, že ust. § 6 ods. 1 písm. k) reštitučného zákona (titul) s možnosťou vydania nehnuteľností v prípade, že nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila účelu, na ktorý bola vyvlastnená, nepočíta. S touto situáciou zákonodarca ráatal v prípade, kedy bola nehnuteľnosť vyvlastnená za náhradu v zmysle ust. § 6 ods. 1 písm. m) reštitučného zákona, čo však nie je prípad zúčastnených osôb v 1/ a 3/ rade. Odvolací súd poukazuje najmä na to, že aj keby uznal tieseň reštituentov v zmysle § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 229/1991 Zb. v platnom znení, musí byť súčasne splnená aj ďalšia podmienka, ktorou sú nápadne nevýhodné podmienky uzavretia zmluvy.

Nápadne nevýhodné podmienky treba posudzovať podľa konkrétnych okolností daného prípadu, musia objektívne existovať v čase právneho úkonu a nemôžu spočívať v subjektívnom cíení dotknutej osoby. U odplatných zmlúv pôjde predovšetkým o posúdenie, či nebola porušená ekvivalentnosť vzájomných plnení a či objektívne bol pomer získanej hodnoty k vydávanej protihodnote nápadne nevýhodný, pričom musí ísť o nevýhodnosť takej intenzity, aby ju bolo možné kvalifikovať ako nápadnú. Nemožno však hovoriť o nápadne nevýhodných podmienkach z pohľadu porovnania vtedajších a dnešných cien nehnuteľností, pretože takto „nevýhodné podmienky“ boli všeobecným produktom vtedajšej doby a postihovali rovnako každého, kto vtedy nehnuteľnosti predával. Nápadnú nevýhodnosť je potrebné posudzovať z hľadiska súladu kúpnej ceny s vtedy platnými

právnymi predpismi a možno ju preukázať vo vzťahu k iným, vtedy uzatváraným porovnateľným zmluvám, pretože vždy musí znamenať konkrétnu nevýhodu reštituenta v porovnaní s inými občanmi. Ako vyplýva zo spisového materiálu kupujúci kupoval predmetnú nehnuteľnosť za kúpnu cenu podľa platných cenových predpisov vyhlášky č. 47/1969 Zb., a to pozemok za 15,-Kčs/m² a celú výmeru za 15 902,40 Kčs a vonkajšie úpravy za 16 565,60 Kčs a porasty a iné kultúry za 17 902,40 Kčs, t. j. spolu za cenu 50 323 Kčs. Výška kúpnej ceny bola zhodná s vypočítanou cenou uvedenou v znaleckom posudku znalca Krajského súdu v Bratislave [REDAKOVANÉ], ktorý bol vypracovaný v roku 1977 pod por. č. 194/9/15/77. Kúpna cena nehnuteľnosti tak bola stanovená podľa v tom čase platného právneho predpisu a pri jej stanovení boli vzaté do úvahy okrem ceny pozemku aj vonkajšie úpravy, porasty a iné kultúry nachádzajúce sa na pozemku. Na základe toho dospel najvyšší súd k záveru, že stanovením ceny predávanej nehnuteľnosti nedošlo k stavu, ktorý by naplnil znaky pojmu „nápadne nevýhodné“. Vzhľadom na to, že zásadnou právnou otázkou v tomto konaní bolo v zmysle požiadavky § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 229/1991 Zb. v platnom znení preukázanie tiesne a zároveň nápadne nevýhodných podmienok, čo z doteraz vykonaného dokazovania správneho orgánu nemal najvyšší súd za preukázané, nebolo potrebné sa v odvolacom konaní zaoberať ďalšími právnymi námietkami účastníkov konania uvedených v odvolaní, nakoľko tieto môžu prísť do úvahy až v prípade, ak by bola jednoznačne preukázaná skutočnosť, že zmluva o prevode bola uzatvorená v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

Vzhľadom na uvedené sa odvolací súd stotožnil so záverom krajského súdu, že preskúmané rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, preto jeho odvolaním napadnutý rozsudok ako vo výroku vecne správny... potvrdil.»

25. Ako dodatok k tomuto odôvodneniu najvyšší súd ešte uviedol, že „sa na záver nedá nevyjadriť nespokojnosť nad poľutovaniahodným správaním navrhovateľa v 3/ rade (Hlavné mesto SR Bratislava), ktorý nerešpektoval zákonné ustanovenie ust. § 5 ods. 3 reštitučného zákona a na základe kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi ním a navrhovateľmi v 1/ a 2/ rade previedol dňa 15.10.1997 za účinnosti reštitučného zákona vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam v rozpore so zákonom“.

26. Vychádzajúc zo záverov najvyššieho súdu, námietok sťažovateľov a konštatovaní ústavného súdu (pozri body 14 a nasl.), je nad mieru rozumných pochybností zrejmé, že odvolací súd nedal sťažovateľom žiadnu odpoveď na ich kľúčové námietky uvedené v odvolaní a jeho doplnení (pozri bližšie bod 19), čo nemožno z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať. V tak citlivej veci (reštitučný nárok) sťažovatelia podľa správneho orgánu preukázali predpoklady splnenia znakov tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, ktoré by zakladali aj ich nárok na vydanie nehnuteľností podľa reštitučného zákona. Navyše najvyšší súd (aj krajský súd) v závere svojich rozsudkov konštatovali, že povinná osoba v rozpore s reštitučným zákonom previedla sporné pozemky na iné fyzické osoby, pričom vedela o tom, že je uplatnený nárok na ich vydanie. Fyzické osoby sa teraz bránia tým, že neboli splnené obe kumulatívne podmienky (tieseň a nápadne nevýhodné podmienky pri predaji pozemkov – a tvrdia, že kúpna cena na vykúpenie týchto pozemkov podľa vtedy platnej vyhlášky bola v poriadku) a okrem toho poukazujú na to, že uvedené pozemky nie je možné vydať, keďže ide o pozemky už zastavané. Závery najvyššieho súdu z tohto pohľadu majú charakter nespravodlivého rozhodnutia voči sťažovateľom a predlžujú ich právnu neistotu do tej miery, že ochrana ich vlastníckych práv sa stáva iluzórnou predstavou. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že ak krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru nebola splnená podmienka nápadne nevýhodných podmienok a najvyšší súd potom konštatoval, že z doteraz vykonaného dokazovania nebola preukázaná tieseň a zároveň nápadne nevýhodné podmienky pri predaji pozemkov, a preto nebolo potrebné reagovať na ďalšie právne námietky účastníkov konania uvedené v odvolaní, ústavný súd považuje tieto závery za nepresvedčivé, najmä vo vzťahu k už vyslovenému právnomu názoru ústavného súdu k týmto otázkam v jeho náleze sp. zn. I. ÚS 154/08 z 26. februára 2009 a tam uvedenú judikatúru najvyššieho súdu v obdobnej veci [napr. tieseň nemožno chápať ako jednorazový akt, ale aj v širších súvislostiach ako dlhodobý proces, ktorého výsledkom bolo to, že fyzická osoba urobila ako vlastník úkon, ktorý by inak v právnom štáte neurobila (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 93/97 uverejnený v časopise Zo súdnej praxe č. 2/1998, č. 12 a pod.)], podľa tohto nálezu mal postupovať aj správny orgán. Námietky sťažovateľov sú v tomto smere jasne prezentované v ich odvolaní (stanovisku k rozsudku

krajského súdu č. I. 133 a nasl.), pričom sa opierajú aj o inú judikatúru najvyššieho súdu v rovnakej veci (pozri bod 19).

27. Ústavný súd vo veci sp. zn. I. ÚS 154/08 (na ktoré právne názory nie je dôvod neprihliadať aj v tejto veci, pozn.) už uviedol:

«Rovnako ako požiadavku „tiesne“ treba aj požiadavku „nápadne nevýhodných podmienok“ posudzovať vždy v konkrétnom prípade s prihliadnutím na konkrétne okolnosti. V tomto smere všetky doteraz konajúce orgány verejnej moci v súvislosti s predpokladom „nápadne nevýhodných podmienok“ v kúpnej zmluve len uviedli, že ak kúpna cena zodpovedala vtedy platným cenovým predpisom [vyhláška č. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností, (ďalej len „vyhláška“)], predajom sporných nehnuteľností štátu nebola sťažovateľka znevýhodnená.

Ústavný súd aj v tomto prerokovávanom prípade považoval za nutné vychádzať z konkrétneho skutkového stavu, rešpektovať reštitučný charakter zákona č. 503/2003 Z. z. spolu so špecifickými rysmi predchádzajúcej spoločnosti (pred rokom 1990), ktorá nie vždy uznávala a najmä dodržiavala ľudské práva a slobody vzťahujúce sa najmä na majetok, čo nepochybne vyplývalo z vtedajšieho ekonomicko-politického poňatia vlastníctva a nasledujúcich skutkových okolností.

Cenová vyhláška svojou koncepciou a konkrétnymi ustanoveniami jednak odrážala delenie vlastníctva na osobné a súkromné, ako bolo vytvorené marxistickou ekonomickou náukou, jednak zásadu vtedajšieho československého práva, že pozemok nemožno kvalifikovať ako predmet osobného vlastníctva, ako vyjadrenie cieľového zámeru, že všetky pozemky majú byť v budúcnosti vlastníctvom štátu. Vyvodzuje z toho dôsledky, ktoré nemôžu byť prijateľné v demokratickej spoločnosti hlavne tým, že diskriminovala veľmi výrazne dve skupiny vlastníkov, ktorým by inak patrilo rovnaké postavenie a ich vlastníckemu právu rovnaký zákonný obsah. V konkrétnom prípade išlo o pozemky, ktoré boli posúdené ako súkromné vlastníctvo podľa § 15 cit. vyhlášky. Pokiaľ však nejaké pozemky už slúžili alebo mali slúžiť svojim určením na realizáciu osobného vlastníctva, napr. v podobe rodinného domčeka, boli posudzované odlišne a vyhláška v § 14 ustanovovala cenu za 1 m² až desať či viacnásobne vyššiu. Znamenalo to, že pozemky, na

ktorých už stáli napr. rodinné domčeky, zostávali naďalej vlastníctvom majiteľov týchto domčekov a pri predaji či vyvlastnení sa na ne vzťahovala sadzba podľa § 14 tejto cenovej vyhlášky.

Tento rozporuplný postoj k vlastníctvu, ktorý bol vyhláškou celkom zámerne zavedený, musí nutne nájsť svoj výraz pri úvahe o tom, čo treba chápať ako „nápadne nevýhodné podmienky“ pri aplikácii všetkých reštitučných zákonov, teda aj zákona č. 503/2003 Z. z. Nemôže preto slúžiť ako zábrana, aby v súčasnej dobe bol realizovaný zámer daný cit. zákonom, t. j. reštitúcia majetku osobám, ktorým bol štátom odňatý, aj keď ide len o čiastočnú nápravu krívd. V súdnej veci je preto potrebné prisvedčiť tomu, že bola porušená ekvivalentnosť dohodnutých zmluvných plnení a že k prevodu pozemku na štát došlo za nápadne nevýhodných podmienok.»

28. Reštitučné zákony vo všeobecnosti predstavujú právnu úpravu zmiernenia majetkových a iných krívd z obdobia od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Je to právna úprava, ktorá mala prispieť k zmierneniu rozsiahlych krívd, ku ktorým došlo v pomerne dlhom období v oblasti občiansko-právnych a administratívno-právnych vzťahov. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul).

29. Ústavný súd dáva do pozornosti aj zákon č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku a ktorý v § 1 ustanovil, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony. V tejto súvislosti bolo preto zo strany všeobecných súdov potrebné venovať veci náležitú pozornosť a ich reštitučný nárok posudzovať prizmou ochrany základných práv a slobôd v spojení nápravou krívd spôsobených totalitným režimom v období neslobody.

30. Z uvedeného pohľadu je odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu nepresvedčivé, nereaguje ani na odlišnú vlastnú judikatúru, či rozhodnutia ústavného súdu, a teda porušujúce základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto konštatoval, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu, ako aj ich práva na spravodlivé súdne konanie, zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vec mu podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Po vrátení veci na ďalšie konanie bude povinnosťou najvyššieho súdu postupovať podľa právneho názoru ústavného súdu a reagovať na kľúčové námietky sťažovateľov uvedené v odvolaní proti rozsudku krajského súdu, ako to načrtol ústavný súd (v bodoch 19 až 29 tohto nálezu).

32. Ústavný súd nevyhovel tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali vysloviť porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, pretože vec bola vrátená na ďalšie konanie najvyššiemu súdu a nie je ešte právoplatne skončená. Ústavný súd nie je ďalšou odvolacou inštanciou proti rozhodnutiam všeobecných súdov a posudzuje len ústavnosť ich rozhodnutí či konaní, ktoré sú predmetom sťažnosti. Nerozhoduje o tom, komu majetok, o ktorom sa v reštitučnom konaní rozhoduje, patrí, či prípadne nepatrí, pretože na to je v súčasnosti najvyšší súd, ktorý bude prípad sťažovateľov znovu posudzovať pri súčasnej aplikácii záverov daných týmto nálezom.

33. Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. Petrom Kubinom. Sťažovatelia si uplatnili úhradu trov konania bez vyčíslenia konkrétnej sumy.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal pri dvoch úkonoch právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti v roku 2015) z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839,83 €. Za jeden právny úkon vykonaný v roku 2015 patrí advokátovi odmena 139,83 € (po znížení o 50 % to za dva úkony za troch sťažovateľov činí 419,49 €) a k tomu režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov) za 2 úkony pri každom sťažovateľovi v sume po 8,39 €, teda spolu 50,34 €, čo celkovo predstavuje sumu 469,83 €. Keďže právny zástupca sťažovateľov je aj platcom DPH podľa verejne prístupnej evidencie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % (93,97 €) podľa § 18 ods. 3 uvedenej vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia boli priznané teda v celkovej sume 563,80 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

36. Pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto nálezu treba rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

37. Uložené dočasné opatrenie podľa § 52 ods. 3 zákona o ústavnom súde zanikne najneskoršie ex lege nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej

republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu.

V Košiciach 19. januára 2016